



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

M. Fab. Quintiliani Declamationes Undeviginti. M. Fabii Avi Et Calpurnii
Flacci Declamationes. Auctoris Incerti Dialogus De causis corruptae
Eloquentiae - Cvm Variorum Notis

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

CCCXLV. Pauper ad tyrannicidium mercede conductus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12889

amaverunt duo juvenes filii nostri. Quærebatur, utrius esset. Volo te consulere, an cum scieris, pecuniam filio tuo dederis? volo scire, an cum vidisses filium meum (ut putas) mori volentem, tale aliquid de tuo timueris? Filius meus propter amorem dicit se mori velle: amat & tuus: hic deprehendam patrem. Tu si periculum mortis putasses, tum vero ad filium tuum cucurrisses. Quæ fuit ergo ratio? non tu filium meum servasti, sed tuum emendasti. Una erat ratio, credo, illius ab eo quo flagrabat impetu si amor transferretur: si potestas illius deformitatis adimeretur. Vivit itaque filius tuus, & honeste vivit, etiam sine fabula vivit. At tu mihi nurum meretricem dedisti, tu domum meam lupanar fecisti: & ne parum sit has injurias intulisse, etiamnum vis affirmare iudicibus filium meum, nisi redempta meretrice, non fuisse victurum.

CCCXLV.

Pauper ad tyrannicidium mercede conductus.

TYRANNICIDA OPTET QUOD VOLET. Dives adolescenti pauperi dedit pecuniam, ut tyrannum occideret: & occidit: de præmio ambigunt.

S E R M O.

Duo efficienda sunt diviti, ut sit tyrannicida, ut dignior sit præmio. Ut tyrannicida sit, non potest aliter efficere, quam si *κατασκευασθῆναι* dignum se præmio probaverit, & pro eo sit, ac si occiderit.

DECLAMATIO.

Q Uod primum dici oportet pro eo, qui præmium petit, Occidit tyrannum. num dubitari potest? num de hoc controversiam ullam saltem ad versarius movet? Viderimus ergo, quæ sit comparatio utriusque meritorum: interim ² etiam si majora sunt divitis, alia sunt. Sit ille optimus civis, sit egregie de republica meritus, hic tyrannicida

1 Illius ab eo quo flagrabat impetu.]
 Forte: Una erat ratio, credo, illius sanandi, quo flagrabat, impetus. Idem.]
 2 Etiam si majora sunt divitis, alia sunt.] Scribe, aliena sunt. Ad hanc legem non pertinent. Idem.

nicida est. Hodie porro de eo præmio contendimus, quod lex tyrannicidæ constituit. Isti fortasse, quod fecit, profuturum sit, cum petet magistratum: interim vos ad hoc jus, ¹ ad hanc legem confedistis: ² interim rempublicam hic, pro quo loquor, verbis legis appellat. Et mihi satis erat hoc apud vos approbasse, si tantum de eo quæreretur, an accipere hunc oporteat. Sed quatenus in hanc contentionem descendimus, videamus, quo modo se tyrannicidam efficiat adversarius noster. De libertate patriæ cogitavit: nondum tyrannicidium est. Hortatus est aliquem, pecuniam dedit, omnia fecit, ut hic tyrannicidium faceret. Simile esse hoc tyrannicidio, ut confitear, hoc ipso tamen apparet aliud esse, quod simile est. Quis autem vobis permittit inclinare leges, & jura transferre? Constituta sunt semel, finita sunt suis finibus, suis verbis continentur. Et fortasse utcunque tolerabile esset quæri, an pro tyrannicidio habere deberetis voluntatem, si tyrannicida non esset. Nunc ut sit istud tyrannicidio simile, ipsi tamen præferri non potest, cui simile est. Ergo lex nobis dat præmium, tibi non dat: Quod ad religionem judicum pertinet, hactenus causam finiri satis esset. Sed ³ quare non jam etiam pactioni ejus respondeamus? ⁴ Cum illa quidem, judices, prima confessione esse istum bonæ voluntatis fatemur: cupidum libertatis concedimus: dum & ille fateatur, esse se parum

¹ *Ad hanc legem confedistis.*] Hoc est, Non de meritis adversarii nostri, hic in universum quæritur: sed de præmio quod ei qui Tyrannum occiderit, lege constitutum est. *Erod.*

² *Interim rempubl. hic provoco.*] Sensus est: Etsi tyrannicidio ipso satis approbaverim, me decipi, fraudarique præmio non oportere, ut maxime de eo quæreretur: tamen quia hoc quoque venit in controversiam, ipsam Remp. appello, ut suis legis suæ verbis doceat, &c. Placet vero hic audacior esse, & (ut mihi quidem videtur) inversum ordinem suo loco reponere, hoc modo, *interim rempubl.*

hic provoco, ut verbis legis appareat, an decipere hunc oporteat. Et mihi satis erat me eum esse qui tyrannum occiderit, apud vos approbasse, si tamen de eo quæreretur. Sed quatenus, &c. Idem.

³ *Quare non jam etiam pactioni ejus.*] Suspicio autorem scripsisse jactationi. *Infra: desisti fortunam tuam timere; desisti odisse, quicquid jactas. Gronovius.*

⁴ *Cum illa quidem judices prima confessione.*] Forte: *Cum illa quidem, judices, primum conditione esse istum bonæ voluntatis fatemur. Quæ est ista conditio? nempe, dum & ille fateatur, &c. Idem.*

parum fortem, fortasse vitio infirmitatis, vel naturali, vel quod ipsæ per se solent afferre divitiæ: simus voluntate contenti: non exigamus ab eo, quantum non potest, ut sciat hanc esse inter duos differentiam, ¹ ut quicquid ille voluit, hic fecerit. Volo enim tecum loqui. Quid ad hanc legem tu conscriptam audacter venis? tyrannicidium tuum non dico: approba, ostende, quid fecisti. Pecuniam, inquit, dedi. ² Ita, iudices, ista lex emi potest? ad summum in republica nostra honorem, non animus, non virtus, non manus mittit, sed arca & dispensator. Bene hercule negotiaris, sed excogitasti non mediocre, non dico famæ atque opinionis, sed patrimonii etiam tui, cum alioqui abundaret, compendium. Dic, dic ³ quanti emeris, quid velis. Tu mihi dicis, pecuniam dedi & ex otiosa jacente patrimonii parte aliquid numeravi: cum ego dicam, Arcem conscendi, satellites stravi, nefarium corpus repetitis ictibus trucidavi. Pecuniam dedi, de tyrannicidio loquutus sum. Rem feceras periculocissimam, nisi in tyrannicidam incidisses. Satis sit vobis, ô divites, hoc vestras præstare fortunas, quod per dispensatores fœneratis: quod familiam per procuratores continetis, quod pleraque possidetis absentes, quod ignorantibus vobis & quiescentibus, si quis est tantæ foelicitatis labor, per alienas manus transit: contingat istud delictis vestris, contingat abundantissimæ plerunque luxuriæ: ⁴ non dabitis tyrannicidiis cognito-

rem,

¹ *Ut quicquid ille voluit.* Scribe, ut quod ille soluit, hic fecerit. Idem.

² *Ita videlicet, Lex nihil potest.* Ironice hæc dicuntur, quæ foenissima & mirum in modum depravata ex his quæ sequuntur aliqua ducti conjectura emendavimus. Antè istud quod tu effecisse pecuniam putas, fecerat Respub. fecerat indignatio, fecerat ingenita virtus. & postea, Hic parvo si quid avare, si quid cupido fecisset, tua potius pecunia, quam ipsa lege ad tyrannicidium conduceretur? Ærodius.

³ *Quanti emeris, quid velis.* Aliquid excidisse videtur, & fuisse integrum: Dic, dic, quanti emeris, ut optes, quod velis, Gronovius.

⁴ *Sed non dabitis tyrannicidiis cognito-* rem.] Sicut in aliis rebus privatis & domesticis, cognitores, amicos, procuratoresque gerunt vestra negotia, ô divites, non sic de tyrannicidio mandabitis, alienisque tanquam procuratoris aut cognitoris manibus tyrannicidæ efficiemini, ut honor & præmium per alias personas nobis acquiratur. Si cognitorem hic

rem, nec ad vos alienis periculis veniet fama virtutis. Velim narres iudicibus audiente populo, quem sermonem cum hoc adolescente habueris, qua exhortatione sis usus. Premitur tyrannide civitas nostra: quotidie gravia atque indigna patimur: opus est aliquo viro forte, opus est aliquo bono cive, opus est liberatore tantorum malorum. Si te hæc cum maxime dicentem interrogem, cur non ipse facias: respondebis profecto, Non possum, non is animus mihi, non id virium est: & adjicies, Tu potes. Verum non contentus sibi acquisisse gloriam, etiam nobis detrahare conatur. Negas enim hunc juvenem ad tyrannicidium fuisse venturum nisi pecunia conductus esset. O quantum erras, dives, ac falleris, qui putas virtutem posse conduci, & animum pecunia fieri. In omnia enim sane lucro trahamur: ducat nos spes ad laborem, ducat ad patientiam. Nemo futuri temporis cogitatione periculum subit. Iturus aliquis in id discrimen, ex quo evasurum se non speret, pecuniam spectavit? scilicet, ut locupletior periret: ut si destitutum in illis cogitationibus manerent tormenta, si tyranni ira, haberet illud intra conscientiam suam, accepisse se pecuniam, & paulo ante gravem argento manum fuisse. Ante igitur hæc versabantur in animo hujus cogitationes: ante istud, quod tu effecisse pecuniam putas, fecerat respublica, fecerat indignatio, fecerat ingenita virtus. Nec tu nisi hoc intellexisses, ausus esses loqui, aut committere tam periculosum alieno secretum. Videras vultum, audieras, cum raperetur aliqua virgo, ingemiscentem. Verum tamen cur non reponamus hanc contumeliam? non pro republica dedisti. Scimus tyrannidem, præcipue ad divites pertinere. Illa, quam dederas, pecunia redimebas fortunas, pecunias tuas, imo salutem: quandoquidem

plerun-

hic pro iudice eove qui de aliqua re cognoscit generaliter accipias, sensus erit, Non dabitis tanquam Prætores iudicem de tyrannicidiis, qui de facto unius, & voluntate pecuniaque alterius, inter ty-

rannicidas iudicet. *Erodus.*

I Periculum subit. Iturus aliquis.] *Lege, periculum subiturus aliquis, et in id discrimen. Idem.*

plerunque perire vobis in lucrum crudelitatis alienæ, necesse est. Habes igitur satis magna istius liberalitatis tuæ prætia. Securus es, nunc dominus, nunc dives: desiisti fortunam tuam timere, desiisti odisse, quicquid jactas. Ego tamen, inquit, dedi, quod esset pro præmio. Ideo ergo exigis, ut respublica non reddat? & si quid tu privatus liberaliter fecisti, universam civitatem vis facere fordide? Quanquam ne remittis quidem istud reipublicæ, sed in te transfers: ut ne voluntati quidem tuæ obligati simus. si pecuniam ideo dedisti, ut præmium acciperes. Hic porro si quid avaræ si quid cupide fecisset: tua potius pecunia quam ipsa lege ad tyrannicidium conducatur. Tu illi dicis, Accipe pecuniam: Respub. dicit, Opta quod voles. Ut avarus sit & cupidus, utrum plus est? Verum hic se affirmat, ne præmia quidem ista spectasse, cum faceret. Oblitus sum, inquit, ante omnia salutis meæ: commodum civitatis, univerforumque spectavi, tum (si quid ad me proprie pertinebat) famam, ituramque in posterum gloriam hujus, quæ subinde objicitur, paupertatis, siquidem facilius virtutem aluit.

CCCXLVI.

Tutor filii sui in adoptionem dati.

ADVERSUS PATREM NE QUA SIT ACTIO, NISI DEMENTIÆ. Quidam dedit filium in adoptionem: moriens ille, instituit patrem ejus naturalem tutorem, ille tutelam gessit: rationes reddidit. Accusare ille vult patrem tutelæ male gestæ. Præscribit ille, quod actio non sit adversus patrem, nisi dementiæ.

S E R M O.

Natura rei fortasse hoc fecerat, ut hic pater, quem filius reum vult facere, irascatur, atque eo magis irascatur, quod de filio bene meruit, non tantum generando, sed etiam dando in adoptionem. Sed non semper sequendi sunt affectus, & plerunque consilium his præponendum est. Hic enim pater & si revera irascitur, dissimulare hoc debet: & agere mitem & indulgentem. Nam cum præscribat hoc, adprobare debet iudicibus, idcirco præscribere se, ne cum filio
gravius